Eduskunnan hallintovaliokunnalle

Lausuntopyyntö 20.12.2018, HE 241/2018

**MAAHANMUUTTOVIRASTON LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSEEN LAIKSI HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELYSTÄ RAJAVARTIOLAITOKSESSA JA ERÄIKSI SIIHEN LIITTYVIKSI LAEIKSI**

Maahanmuuttovirasto kiittää lausumismahdollisuudesta ja lausuu kunnioittaen seuraavaa.

Lain soveltamisala

Euroopan unionin uudistunut tietosuojalainsäädäntö on Suomessakin aiheuttanut tarpeen uudistaa henkilötietojen käsittelyn erityislainsäädäntöä. Maahanmuuttovirasto on osallistunut erityisesti maahanmuuttohallinnon henkilötietojen käsittelysäädöksen uudistamiseen. Tässä työssä Maahanmuuttovirasto on havainnut, ettei Rajavartiolaitoksen ja maahanmuuttohallinnon henkilötietojen käsittelysäännöksiä ole valmisteltu yhdessä eikä täten ole voitu varmistua esimerkiksi yhdenmukaisesta sääntelytavasta tai säädösten yhteensopivista soveltamisaloista. Hallitusten esitysluonnosten jatkovalmistelun yhteydessä tehty viranomaisyhteistyö ei ole muuttanut Rajavartiolaitoksen henkilötietojen käsittelysäännösten soveltamisalan perusteita yhteensopiviksi maahanmuuttohallinnon henkilötietolain soveltamisalan kanssa.

Hallituksen esityksessä laiksi henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa lain soveltamisalaksi mainitaan henkilötietojen automatisoitu käsittely ulkomaalaisen maahantuloa ja maastalähtöä sekä oleskelua koskevissa asioissa. Rajavartiolaitos on myös nimetty rekisterinpitäjäksi tässä ehdotuksessa. Hallituksen esityksessä laiksi henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa todetaan, että lain soveltamisalaan kuuluisivat myös henkilötietojen käsittely käännyttämistä, pääsyn epäämistä ja maahantulokiellon määräämistä varten.

Kummassakin ehdotuksessa on siten valittu sääntelytavaksi henkilötietojen käsittelytarkoitukseen sidottu soveltamisala. Käsittelytarkoitusperuste sinällään on sääntelytapana kannatettava verrattuna nykyiseen tietojärjestelmä- ja rekisteriperusteiseen sääntelyyn. Sääntelytapa johtaisi kuitenkin tällaisena toteutuessaan päällekkäisiin soveltamisaloihin kun Rajavartiolaitos käsittelisi henkilötietoja ulkomaalaisen maastalähtötarkoituksessa.

Päällekkäiset soveltamisalat aiheuttaisivat epäselvyyttä lakien soveltamisessa, kun säädösten sääntelytapa tai henkilötietojen käsittelysäännökset eivät ole yhdenmukaisia. Varsinkin erityyppinen ja erisisältöinen tiedon luovutus-, tietojensaantioikeus- ja tietojen poistamissääntely voi johtaa ongelmiin lakeja sovellettaessa. Samoin henkilötietojen käsittelystä muuhun kuin niiden alkuperäiseen käsittelytarkoitukseen annettujen säännösten soveltaminen voi olla epäselvää. Esimerkiksi Maahanmuuttoviraston oikeuteen käsitellä Rajavartiolaitoksen käsittelemiä maastalähtöön liittyvien asioiden henkilötietoja


PL 10, 00086 Maahanmuuttovirasto
puh. 0295 430 431
faksi 0295 411 720
PB 10, 00086 Migrationsverket
tfn 0295 430 431
fax 0295 411 720
P.O. Box 10, 00086 Maahanmuuttovirasto, Finland
tel. +358 295 430 431
fax +358 295 411 720

saattaa vaikuttaa se, sovelletaanko Rajavartiolaitoksen vai maahanmuuttohallinnon henkilötietojen käsittelystä annetun lain säännöksiä.

Henkilötietojen luovuttaminen viranomaisille

Ehdotus laiksi henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa mahdollistaa salassa pidettävien henkilötietojen luovuttamisen Maahanmuuttovirastolle kuten nykyään. Maahanmuuttovirastolla on kuitenkin tiedonluovutussäännösehdotuksessa (31 §:n 1 momentin 8 kohta) mainittujen lakisääteisten käsittely- ja ratkaisutehtävien lisäksi ulkomaalaislain 212 §:ään perustuva säännösten valvontatehtävä. Tässä tarkoituksessa Maahanmuuttovirastolle pitäisi voida luovuttaa myös esimerkiksi tietoja henkilöistä, jotka on etsintäkuulutettu. Maahanmuuttovirasto ehdottaa tämän vuoksi, että 31 §:n 1 momentin 8 kohtaa muutettaisiin nämä tilanteet kattavaksi esimerkiksi siten, tiedonluovuttamismahdollisuus rajattaisiin Maahanmuuttovirastolle lailla tai asetuksella säädettyjen tehtävien hoitamiseen. Tällaista säännösmuutosta ei tarvittaisi, jos Rajavartiolaitoksen tässä tarkoituksessa käsittelemien tietojen katsottaisiin varmasti kuuluvan henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa annettavan lain soveltamisalaan.

Maahanmuuttovirasto pyytää, että tiedonluovutussäännöksen perusteluihin lisättäisiin maininta siitä, että tietoja voitaisiin luovuttaa teknisen käyttöyhteyden avulla tai tietojoukkona automatisoidusti niin, että pyytäjänä on organisaatio eikä yksittäinen virkamies. Teknisen käyttöyhteyden tai muun automatisoidun tiedon luovuttamisen hyödyt vähenevät merkittävästi, jos jokaisen yksittäisen tietopyynnön tekijänä täytyy olla yksittäinen virkamies.

Maahanmuuttovirasto tuo harkittavaksi mahdollisuuden muuttaa tiedonluovutussäännöksen eli 31 §:n 1 momentin 9 kohtaa yleisemmäksi 8 kohdan tavoin. Maahanmuuttovirasto kiinnittää huomiota erityisesti Maahanmuuttovirastollekin kuuluvien oleskelulupa-asioiden käsittelyä varten luovutettavissa oleviin tietoihin ja toivoo, että hallintovaliokunta voisi ainakin niiden osalta harkita vastaavaa yleisempää sääntelyä kuin Maahanmuuttovirastoa koskevassa tiedonluovutussäännöksessä (8 kohta) on käytetty. Jos tiedonluovuttamismahdollisuus olisi sidottu yleisemmin laissa säädettyihin tehtäviin, ei ajauduttaisi yhtä helposti tilanteisiin, joissa pienetkin toimivaltamuutokset tai nyt mahdollisesti havaitsematta jäävät lakisääteiset tehtävät saattavat aiheuttaa esteen tietojen saamiselle Rajavartiolaitokselta.

Työ- ja elinkeinoviranomaiselle tiedon luovuttamisen mahdollistama säännös eli 31 §:n 1 momentin 10 kohta poikkeaa nyt sisällöllisesti henkilötietojen käsittelystä poliisitoimesta annetun hallituksen esityksen vastaavasta säännöksestä. Maahanmuuttovirasto toivoo, että säännösehdotuksia verrattaisiin keskenään ja tavoiteltaisiin yhdenmukaista kirjoitusasua elleivät erot poliisin ja Rajavartiolaitoksen käsittelemissä henkilötiedoissa erityisesti edellytä yhdenmukaisuudesta poikkeamista. Säännösluonnosten kattavuus työ- ja elinkeinoviranomaisten tarpeisiin tulee myös varmistaa. Tämän hetkinen sanamuoto jättää epäselväksi voidaanko tietoja luovuttaa ns. kausityölain (907/2017) perusteella myönnettävän kausityöhön oikeuttavan luvan myöntämiseksi tietyissä tilanteissa tarvittavan osapäätöksen tekemiseksi. Tiedonluovutussäännöksen eli 31 §:n 1 momentin 9 ja 10 kohdissa käytetään käsitettä elinkeinonharjoittajan oleskelulupa kun oikea käsite olisi yrittäjän oleskelulupa.

Henkilön perustietojen käsittely

Maahanmuuttovirasto esittää harkittavaksi, tulisiko Rajavartiolaitoksella olla mahdollisuus käsitellä esitettyä laajemmin henkilön perhesuhdetietoja. Rajavartiolaitoksen muun kuin henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annettavan lain 5 §:n 1 momentissa tarkoitetun asian yhteydessä kirjaamista seikoista voisi ilmetä tietoja asiakkaan taustasta, jotka voivat vaikuttaa hänen kansainvälisen suojelun aseman ja oleskeluoikeutensa uudelleen arviointiin. Tällaisia perheenjäsenten tietoja voisivat olla ainakin kansalaisuus ja kansallisuustiedot, syntymäpaikka- ja aika, kotipaikka ja oleskeluoikeutta Schengen-valtiossa kuvaavat tiedot.

Ylijohtaja Jaana Vuorio

Tulosalueen johtaja Kaj Välimäki

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Maahanmuuttovirasto 15.01.2019 klo 12:58. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Jakelu Eduskunnan hallintovaliokunta, hav@eduskunta.fi

Tiedoksi Maahanmuuttovirastossa

- ylijohtaja
- kansalaisuusyksikön johtaja
- maahanmuuttoyksikön johtaja
- oikeus- ja maatietoyksikön johtaja
- tietohallintojohtaja
- turvapaikkayksikön johtaja
- vastaanottoyksikön johtaja